

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

ارائه اطلاعات و برنامه های اجرایی

پویش ملی مبارزه با سرطان

یکم تا هفتم بهمن ماه ۱۳۹۹

پویش ملی مبارزه با سرطان
سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

۱ تا ۷ بهمن ماه

گام برای
پیشگیری
از سرطان

- سیگار و قلیان نکشید و در مصرفش خود را کنترل کنید.
- روزانه حداقل ۳۰ دقیقه تند راه بروید.
- روزانه حداقل ۵ وعده میوه و سبزی بخورید.
- مصرف نمک، قند، شکر و روغن روزانه خود را کاهش دهید.
- وزن خود را مدیریت کنید. چاقی و اضافه وزن بیماری زا است.
- با کرم ضد آفتاب و پوشش مناسب از پوست خود محافظت کنید.
- الکل نوشیدنی و از مواد مخدر دوری کنید.
- با خود، دیگران و محیط زیست مهربان باشید.
- علائم هشدار دهنده سرطان را شناسایی و به موقع مراجعه کنید.

روابط عمومی مرکز بهداشت استان مرکزی

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

عنوان

پویش ملی مبارزه با سرطان

یکم تا هفتم بهمن ماه ۱۳۹۹

شعار مناسبت سال ۱۳۹۹

“Cancer can be prevented and cured with
care and hope “

“ سرطان قابل پیشگیری و درمان است ، با خود مراقبتی و امید ”

بسمه تعالی

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امپد

مقدمه:

سالانه هزاران مورد ابتلا به سرطان در ایران و میلیون‌ها مورد در جهان رخ می‌دهد که در صورت تشخیص به موقع و زودهنگام، تومور در مراحل اولیه و محدود بوده، در نتیجه درمان آن آسان تر و امکان کنترل و بهبود کامل آن بسیار زیاد است. میزان بروز سالیانه سرطان در سال ۲۰۱۲ میلادی، ۱۴ میلیون نفر بوده است که تا سال ۲۰۳۰ میلادی به حدود ۲۵ میلیون نفر خواهد رسید یعنی ظرف مدت کوتاهی بروز سرطان نزدیک به دو برابر خواهد شد. همچنین عدد مرگ و میر سالیانه از ۸ میلیون نفر در همین مدت به ۱۳ میلیون نفر می‌رسد. ۷۰ درصد از این افزایش در کشورهای در حال توسعه رخ می‌دهد. در ایران سالانه بیش از ۹۰۰۰۰ نفر مبتلا به سرطان می‌شوند که این عدد تا سال ۲۰۳۰ میلادی (۱۴۰۹ خورشیدی) با افزایش دست کم ۸۰ درصدی به بیش از ۱۶۰ هزار نفر خواهد رسید.

مهم‌ترین دلایل برای افزایش بروز سرطان در ایران و جهان عبارتند از:

- ◀ افزایش امید به زندگی و تعداد سالمندان (چرا که بروز سرطان با افزایش سن، افزایش می‌یابد)
- ◀ تغییر در شیوه زندگی مانند افزایش مصرف دخانیات، غذاهای چرب و پرکالری و کم تحرکی

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

دغدغه‌ای که امروزه سرطان را به عنوان یک معضل بهداشتی در سطح جهان معرفی می‌کند و مبارزه با آن را جزو اولویت‌های بهداشتی درمانی قرار می‌دهند، رشد رو به افزایش تعداد مبتلایان به این بیماری در سطح جهان و به خصوص در کشور ما می‌باشد. به طوری که سالانه بیش از ۹۰،۰۰۰ مورد به خیل بیماران سرطانی افزوده و بیش از ۴۰،۰۰۰ نفر نیز به کام مرگ می‌روند. در حال حاضر بیش از ۳۰۰،۰۰۰ بیمار مبتلا به سرطان در کشور وجود دارد. لذا با توجه به ضرورت پیشگیری و کنترل سرطان ۱۵ بهمن ماه به عنوان روز جهانی مبارزه با سرطان نامگذاری گردیده است که به دلیل اهمیت و ابعاد موضوع از سوی وزارت بهداشت ۷-۱ بهمن ماه بعنوان هفته پویش ملی مبارزه با سرطان در نظر گرفته شده است که ضروری است با همت و تلاش کلیه واحد‌های ذیربط و مجموعه همکاران مناسبت مذکور به اجرا در آید.

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

اهمیت موضوع :

سرطان ها، از مهم ترین بیماری های غیرواگیر هستند که بار بیماری عمده ای را به جامعه تحمیل می کنند.

سرطان یکی از عوامل اصلی بروز مرگ و میر در جهان امروز است. سرطان بعد از بیماری‌های قلبی عروقی دومین عامل شایع مرگ و میر در کشورهای توسعه یافته و سومین عامل مرگ در کشورهای کمتر توسعه یافته است و به تنهایی بیش از بیماری‌های سل، ایدز و مالاریا افراد را به کام مرگ می‌کشاند. به طوری که اگر اقدامات پیشگیرانه انجام نشود در ۱۰ سال آینده شاهد مرگ و میر بیش از ۸۵ میلیون نفر در جهان خواهیم بود. در حال حاضر سرطان، عامل بیش از ۱۲ درصد از مرگ‌ها در سرتاسر جهان و ایران است که در سال‌های آینده با افزایش متوسط سنی جمعیت، کنترل نسبی بیماری‌های واگیر و افزایش اثرات عوامل خطر محیطی، آلودگی هوا و سایر ریسک فاکتورهای کارسینوژنیک، با بروز بیشتر سرطان‌ها رو به رو هستیم. و این در حالی است که بیش از ۲۵ میلیون نفر در دنیا با سرطان زندگی می‌کنند سالانه بیش از ۱۱ میلیون نفر به این بیماری مبتلا می‌شوند و ۷ میلیون مرگ ناشی از سرطان اتفاق می‌افتد. پیش بینی می‌شود آمار فوق تا سال ۲۰۳۰ میلادی به ترتیب به ۱۷،۲۷،۷۵ میلیون نفر برسد که رشد عمده موارد سرطانی به علت افزایش موارد در کشورهای در حال توسعه خواهد بود. براساس برآوردهای سازمان جهانی بهداشت شمار موارد جدید بیماری سرطان که در سال ۲۰۰۰ میلادی حدود ۱۰ میلیون نفر در سال بوده است، در سال ۲۰۲۰ میلادی با یک افزایش صد در صدی به حدود ۲۰ میلیون نفر در سال رسیده است.

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

در ایران سرطان دومین عامل مرگ و میر است که با افزایش امید به زندگی و افزایش درصد سالمندی در جمعیت کشور، پیشرفت علم و فناوری پزشکی و دور شدن سبک زندگی از محیط پاک و بدون آلاینده‌های سرطان‌زای صنعتی انتظار می‌رود موارد بروز سرطان در دو دهه آینده به دو برابر افزایش یابد. بنابراین نظام مراقبت موارد سرطانی به عنوان یکی از اولویت‌های اصلی نظام بهداشتی درمانی مطرح است.

با توجه به رشد صعودی تعداد مبتلایان به سرطان، کنترل سرطان یک اولویت بهداشتی و در گرو چهار اقدام زیر است:

◀ پیشگیری (Prevention)

◀ تشخیص زودرس (Early detection)

◀ تشخیص و درمان (Diagnosis and treatment)

◀ مراقبت تسکینی (Palliative care)

در تمام نظام‌های بهداشتی به برآورد هزینه اثربخشی، پیشگیری و بعد از آن تشخیص دنیا با توجه زودرس در اولویت است. لذا در زمان فعلی، تدوین برنامه‌های ملی پیشگیری و کنترل سرطان‌ها از ضرورت‌های بهداشتی هر جامعه‌ای محسوب می‌شوند. با دانش فعلی بشر، پیشگیری از بروز سرطان‌ها با کنترل عوامل خطر مقدور و تشخیص زودرس با هدف درمان قطعی در مورد بسیاری از سرطان‌ها امکان‌پذیر است. تخمین زده می‌شود که بیش از یک سوم موارد سرطان‌ها قابل پیشگیری و یک سوم دیگر به شرط تشخیص زودهنگام، بالقوه درمان‌پذیر می‌باشند.

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

شرح وضعیت موجود:

بر اساس نتایج حاصله از آخرین گزارش کشوری ثبت موارد مبتلا به سرطان در سال ۱۳۹۵ پنج سرطان شایع در زنان و مردان کشور بشرح ذیل است:

زنان:

۱- پستان ۲- کولورکتال ۳- غدد تیروئید ۴- پوست (غیرملانوما) ۵- معده

مردان:

۱- پروستات ۲- پوست (غیرملانوما) ۳- معده ۴- کولورکتال ۵- مثانه

بر اساس نتایج حاصله از آخرین گزارش کشوری ثبت موارد مبتلا به سرطان در سال ۱۳۹۵ پنج سرطان شایع در زنان و مردان استان مرکزی بشرح ذیل است:

زنان:

۱- پستان ۲- کولورکتال ۳- پوست (غیرملانوما) ۴- غدد تیروئید ۵- معده

مردان:

۱- معده ۲- پروستات ۳- پوست (غیرملانوما) ۴- کولورکتال ۵- مثانه

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و آمپرا

اهداف بزرگداشت این مناسبت :

هدف کلی :

ارتقاء سطح سلامت مردم از طریق برنامه های پیشگیری و کنترل سرطان

اهداف اختصاصی :

۱- افزایش آگاهی و همکاری مسئولین استانی و شهرستانی در اجرای برنامه پیشگیری و کنترل سرطان

۲- افزایش آگاهی و همکاری تشکل های غیردولتی نظیر انجمن حمایت از بیماران مبتلا به سرطان و دیگر گروه های مردمی

نظیر رابطان بهداشت

۳-افزایش آگاهی عموم جامعه در خصوص پرسش های ذیل :

الف)به چه اطلاعاتی درباره سرطان نیاز داریم؟

ب) آیا سرطان قابل پیشگیری است؟

ج) آیا در سرطان ها روش تشخیص زودرس وجود دارد؟

د)آیا در صورت تشخیص زودرس ،سرطان ها قابل درمان هستند؟

ذ)چه اقدامی می توان در راه مبارزه با سرطان انجام داد؟

ر)حقوق شهروندی از نظر پیشگیری ومراقبت سرطان چیست؟

ز)باورهای نادرست در مورد سرطان چیست؟

ژ)چگونه باورهای نادرست امر مبارزه با سرطان را مشکل می سازد؟

ف)راه اصلاح باورهای نادرست در مورد سرطان چیست؟

سرطان قابل پیشگیری ودرمان است با خودمراقبتی وامید

۴-افزایش آگاهی عموم جامعه در خصوص عوامل بوجود آورنده سرطان و چگونگی پیشگیری از آن شامل :

الف) عوامل ژنتیکی:

[ضرورت تشخیص زود هنگام و انجام آزمایشات تشخیصی در افراد خانواده هایی که سابقه ابتلا به سرطان هایی نظیر سرطان پستان، کولون (روده بزرگ) ، معده ، پروستات ، ریه ، تخمدان و سرطان خون در افراد خانواده خویش داشته اند]

ب) عوامل خارجی :

ب/۱) عوامل سرطان زای فیزیکی نظیر اشعه ایکس در مراکز رادیولوژی ، اشعه موجود در بعضی مشاغل نظیر جوشکاری ، اشعه ماوراء بنفش خورشید

ب/۲) عوامل سرطان زای شیمیایی نظیر شاغلین در تماس با مواد رنگرزی ، نقاشی ، ساختمان سازی ، مواد شیمیایی موجود در توتون ، مواد شیمیایی موجود در الکل ، مواد مخدر و داروها ، مواد شیمیایی موجود در برخی مواد غذایی مانند غذاهای دودی ، انواع شور و...

ب/۳) عوامل سرطان زای بیولوژیکی نظیر ویروس هپاتیت C و B و ایدز

ج) شیوه زندگی مشتمل بر استعمال دخانیات ، کمبود فعالیت بدنی ، نوع تغذیه و...

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

۵- افزایش آگاهی عموم جامعه در خصوص علائم هشدار دهنده سرطان و مراجعه به پزشک به محض مشاهده هر کدام از علائم نظیر :

◀ زخمی که حداکثر تا ۳ ماه بهبودی نیابد

◀ بروز تغییرات واضح در خال

◀ تغییر در اجابت مزاج (اسهال یا یبوست) به مدت طولانی

◀ وجود توده و یا سختی در هر جای بدن به خصوص در پستان

◀ طولانی شدن سرفه بیش از سه هفته

◀ گرفتگی و خشونت صدا بیش از سه هفته

◀ دل درد و سنگینی سردل همراه با کاهش وزن یا اشکال در بلع غذا

◀ کاهش قابل توجه و بدون دلیل وزن

◀ خونریزی غیرطبیعی از پوست و مخاط یا وجود خون در ترشحات بدن مثل خلط وادرار

۶- افزایش آگاهی عموم جامعه در خصوص روش های تشخیص زود هنگام سرطان:

تشخیص زودهنگام یک سرطان به معنای تشخیص آن سرطان در مرحله ای است که هنوز محدود (لوکالیزه) و کوچک است و احتمال درمان قطعی آن زیاد است. دو شیوه کلی برای تشخیص زودهنگام، آموزش و غربالگری است:

۱- آموزش به منظور افزایش آگاهی در مورد علائم و نشانه های اولیه سرطان به خصوص در جمعیت در معرض خطر، همین طور در بین پزشکان سطوح اولیه مراقبت های بهداشتی، پرستاران و پیراپزشکان است.

۲- غربالگری فرایندی است که در آن یک آزمایش بالینی برای جمعیت بی علامت اما در معرض خطر بیماری انجام می شود تا امکان تشخیص قبل از بروز علائم بیماری فراهم شود.

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و آمیز

در حال حاضر با وجودی که عدد خام مرگ و میر ناشی از سرطان‌ها افزایش یافته است اما به طور کلی نسبت افرادی که از سرطان فوت می‌کنند با در نظر گرفتن جمعیت و تعداد موارد ابتلا، در مقایسه با سه دهه پیش، کاهش یافته است. نیمی از افرادی که امروزه با تشخیص سرطان تحت درمان هستند، پنج سال زنده خواهند بود و بیش از ۴۰٪ بعد از ده سال هنوز زندگی می‌کنند. متوسط میزان بقای ده ساله برای سرطان دو برابر ۳۰ سال گذشته شده است.

مهم‌ترین دلیل بهبود در بقای بیماران، علاوه بر درمان‌های موثرتری که پیدا شده است، افزایش آگاهی مردم و ارتقای روش‌های تشخیص زودهنگام است. حتی برای کسانی که احتمال بهبودی آنها کم است، شانس زنده ماندن در زمان تشخیص زودتر، بیشتر خواهد بود. دو جزء اصلی در برنامه تشخیص زودرس سرطان وجود دارد: تشخیص زودهنگام و غربالگری.

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و آمپر

تفاوت تشخیص زودهنگام و غربالگری چیست؟

معنای تشخیص زودهنگام این است که ما به عنوان ارائه دهنده خدمات سلامتی در سطح شبکه بهداشتی درمانی کشور، علایم هشداردهنده سرطان را بدانیم تا در زمان ارزیابی‌های دوره‌ای، اگر فردی را بررسی کردیم و یا در فواصل بین ارزیابی‌ها اگر فردی با این علایم مراجعه کرد، آمادگی شناسایی این علایم و جدا کردن موارد مهم از غیر مهم را داشته باشیم تا در مرحله بعدی موارد مهم را برای اقدامات تشخیصی کامل‌تر به مراکز سطح بالاتر و مجهزتر معرفی کنیم.

اما معنی غربالگری این است که در افرادی که هیچ علامت هشداردهنده‌ای برای سرطان ندارند اما به دلیل شرایط جنسی (مثلاً سرطان پستان) یا سنی خاص (مثلاً سن بالا) بالقوه در معرض سرطان هستند، اقدامات تشخیصی را انجام دهیم. بسیاری از

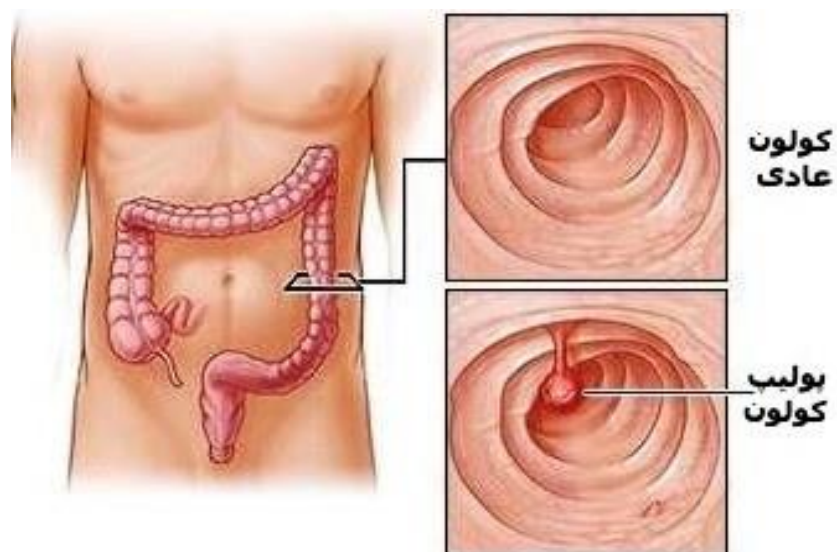
سرطان‌ها تنها با معاینه پزشکی و آزمایش‌های تکمیلی تشخیص داده می‌شوند که از جمله آنها سرطان‌های پستان، دهانه رحم و روده بزرگ هستند. غربالگری به عنوان بخشی از برنامه تشخیص زودرس است. غربالگری به معنی شناسایی بیماری احتمالی ناشناخته با استفاده از معاینه و آزمایشات ساده در فردی است که هنوز علائم ندارد. در یک برنامه ملی مبارزه با سرطان، بعد از غربالگری، افراد تشخیص داده شده تحت درمان مناسب قرار می‌گیرند.

لازم است هم بیمار و هم ارائه دهندگان مراقبت‌های بهداشتی به اهمیت تشخیص زود هنگام از راه آشنایی با علائم مشکوک سرطان همچنین انجام فعالیت‌های غربالگری سرطان پای بند باشند که منجر به بهبود نتیجه و کاهش اتلاف منابع شود. در برنامه تشخیص زودهنگام و غربالگری سرطان روده بزرگ (کولورکتال)، پستان و دهانه رحم (سرویکس)، هدف شناسایی و ثبت بیماران مشکوک یا مبتلا به این سرطان‌ها و سپس ارائه خدمات مناسب در سطوح مختلف شبکه بهداشتی درمانی همچنین ساماندهی درمان و مراقبت بیماران است.

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

سرطان روده بزرگ:

بروز سرطان روده بزرگ یک فرآیند چند مرحله‌ای است و در اثر مجموعه تغییراتی بروز می‌کند که از غشا یا اپی تلیوم طبیعی داخل روده شروع شده و به سمت تکثیر سلول‌های غیرطبیعی می‌رود. در مرحله بعدی زواید قارچ مانندی به نام پولیپ آدنوماتوز اتفاق می‌افتد و سرانجام بدخیمی بروز می‌کند. چون این فرآیند شامل ایجاد تغییرات ژنتیک متعددی است که در طول یک دوره چندساله رخ می‌دهد، برای عوامل مختلف تأثیرگذار بر این فرآیند، فرصت‌های زمانی زیادی وجود دارد. علت بروز پولیپ و سرطان بیشتر به دلیل شیوه زندگی نامناسب است که ممکن است در یک زمینه ژنتیکی، تأثیرگذاری آنها بیشتر شود اما برخی بیماری‌های ارثی نیز در درصد اندکی از موارد در ایجاد سرطان روده بزرگ نقش دارند.

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

اصول خود مراقبتی در سرطان روده بزرگ:

برای آموزش خود مراقبتی به افراد شرکت کننده در برنامه های پیشگیری و تشخیص زودهنگام سرطان ها دو اصل مهم باید

آموزش داده شود:

۱. راه های پیشگیری از سرطان:

◀ به طور کلی باید به افراد آموزش داده شود که سرطان بر خلاف تصور عام، یک بیماری قابل پیشگیری است به

طوری که بیش از ۴۰ درصد سرطان ها قابل پیشگیری اند.

◀ برای پیشگیری از سرطان روده بزرگ باید بدانیم که علل ایجاد کننده سرطان و راه های دوری کردن از آن کدامند

همچنین چه عواملی اثر محافظتی در برابر این سرطان دارند.

۲. علایم هشدار دهنده سرطان:

◀ با شناخت علایم هشداردهنده سرطان روده بزرگ و مراجعه به موقع به خانه ها و پایگاه های بهداشت می توان

ضایعات پیش سرطانی را پیش از تبدیل شدن به سرطان، زودتر تشخیص داد.

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

عوامل خطر سرطان روده بزرگ و پیشگیری از آن:

یکی از مهم ترین اصول اولیه مبارزه با سرطان روده بزرگ، انجام اقدامات پیشگیرانه است بنابراین لازم است در خصوص عوامل خطر ایجاد کننده این سرطان و راه های پیشگیری و کنترل این عوامل آموزش های لازم به بیمار و خانواده وی داده شود.

عوامل خطر سرطان روده بزرگ را می توان به دو دسته غیر قابل اصلاح و قابل اصلاح تقسیم کرد:

عوامل غیر قابل اصلاح عبارتند از:

۱- افزایش سن

۲- سابقه خانوادگی پولیپ یا سرطان روده بزرگ

(Familial Adenomatosis)

۳- بیماری های ارثی مانند پولیپ های آدنوماتوز فامیلی

(Polyposis, FAP) یا سرطان کولون ارثی بدون پولیپوز (Hereditary nonpolyposis colorectal cancer)

بنابراین، باید به افراد آموزش داد که اگر فرد مبتلا به سرطان به خصوص در فامیل درجه یک (پدر، مادر، برادر، خواهر یا فرزندان) یا درجه دو (عمه، عمو، خاله، دایی، پدربزرگ یا مادر بزرگ) دارند باید توجه بیشتری به علایم خود داشته باشند و به ارزیابی های بیشتری از جمله روش های غربالگری نیاز دارند. هر چه تعداد فامیل مبتلا بیشتر و سن ابتلای آنها پایین تر (به خصوص زیر ۵۰ سال) باشد، میزان خطر بیشتر افزایش می یابد.

اما نزدیک به دو سوم افرادی که به سرطان روده بزرگ می شوند، هیچ سابقه خانوادگی ندارند و بسیاری از آنها عوامل خطری دارند که می توان اصلاح کرد به این معنی که یا از این عوامل خطر می توان دوری کرد و یا اگر مانند بیماری التهابی روده بزرگ، اجتناب ناپذیر باشند، می توان با بررسی های دقیق پزشکی، از بروز سرطان روده بزرگ در آنها جلوگیری کرد.

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

۴- بیماری التهابی روده (**IBD**): شامل کولیت اولسراتیو و بیماری کرون، خطر سرطان روده بزرگ را افزایش می‌دهد و میزان خطر با افزایش طول مدت بیماری التهابی روده بزرگ افزایش می‌یابد و معمولاً پس از ده سال از شروع بیماری، به بیشترین میزان خود می‌رسد. با انجام کولونوسکوپی در فواصل مشخص می‌توان در صورت بروز سرطان در این افراد، آن را زودتر تشخیص داد.

کولون سالم

کولیت اولسراتیو

بیماری کرون

۵- سابقه فردی پولیپ‌های آدنوماتوز: در واقع این ضایعات که به نام آدنوم هم نامیده می‌شوند، پیش زمینه ایجاد سرطان هستند. هر چند بیشتر آدنوماها هیچ وقت بدخیم نمی‌شوند، اما افرادی که سابقه‌ای از آدنوماها را دارند، در معرض خطر بالاتر سرطان روده بزرگ هستند. برداشتن این پولیپ‌ها با کولونوسکوپ، جلوی ایجاد سرطان را می‌گیرد. اما امکان بروز مجدد پولیپ و حتی سرطان وجود دارد بنابراین باید پس از برداشتن پولیپ، در فواصل منظم کولونوسکوپی تکرار شود.

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

عوامل خطر قابل اصلاح عبارتند از:

۱- فعالیت بدنی ناکافی: هر میزان از فعالیت بدنی می‌تواند خطر سرطان روده بزرگ را کم کند. ورزش‌های سنگین مثل دویدن و سبک مثل پیاده روی تند هر دو به سهم خود موثرند حتی اگر در سنین بالای زندگی شروع شوند. ورزش با روش‌های مختلف از جمله کاهش وزن، کاهش ماندگاری مواد غذایی مضر در دستگاه گوارش، کاهش سطح انسولین خون و در نتیجه کاهش رشد سلول‌های مخاطی روده، بهبود عملکرد سیستم ایمنی و متابولیسم اسید صفراوی، احتمال سرطان روده بزرگ را کاهش می‌دهد.

۲- افزایش وزن: چاقی، به ویژه چاقی دور شکم، یک عامل خطر برای سرطان روده بزرگ محسوب می‌شود. وزن زیاد با سطوح بالاتری از انسولین و دیگر عوامل رشد مرتبط است که ممکن است در رشد سلول‌های روده‌ای، ظهور پولیپ‌های آدنوماتوز و تغییر شکل به بدخیمی دخیل باشند. داشتن یک وزن متعادل فواید متعددی را برای سلامتی به همراه دارد. همه افراد باید توصیه شوند که وزنشان را از طریق تعادل در میزان کالری‌های دریافتی و فعالیت بدنی منظم، کنترل نمایند.

۳- الکل: حتی اگر روزانه یک بار الکل مصرف شود، خطر سرطان روده بزرگ افزایش می‌یابد و هر چه میزان مصرف بیشتر شود، خطر سرطان روده نیز بیشتر می‌شود.

۴-دخانیات: مصرف دخانیات از جمله سیگار، خطر پولیپ‌های آدنوماتوز و سرطان روده بزرگ را افزایش می‌دهد. مواد سرطان زای زیادی در دود سیگار وجود دارند که ممکن است روده بزرگ را از طریق سیستم گردش خون تحت تاثیر قرار دهند و منجر به جهش‌های سلولی شوند. از زمان شروع مصرف سیگار تا پدیدار شدن افزایش خطر سرطان روده بزرگ، ممکن است سال‌ها طول بکشد.

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

۵-گوشت قرمز: دو مساله در مورد گوشت قرمز می‌تواند بروز سرطان روده بزرگ را زیاد کند. یکی مقدار مصرف گوشت قرمز است و دیگری نحوه پخت آن. افرادی که روزانه بیش از ۸۰ تا ۹۰ گرم گوشت قرمز مصرف می‌کنند در مقایسه با مصرف کمتر از ۲۰ گرم در روز، به میزان سی درصد خطر بالاتری برای ابتلا به سرطان روده بزرگ دارند. بنابراین باید تعادل را در مصرف گوشت قرمز رعایت کرد تا ضمن بهره مندی از فواید آن، از ضررهایش دوری کرد. این میزان برای گوشت‌های فراوری شده مثل سوسیس و کالباس از این هم کمتر است و مصرف بیش از ۵۰ گرم از این گوشت‌ها خطر سرطان روده بزرگ را افزایش می‌دهد. یک رژیم غذایی حاوی گوشت قرمز زیاد با تغییر در ترشح اسیدهای صفاوی یا با افزایش غلظت آهن مدفوع و تولید رادیکال‌های هیدروکسیل خطر سرطان را افزایش می‌دهد. در مورد نحوه پخت هم، اگر گوشت را در دمای بسیار زیاد آماده کنیم به ویژه در زمان کباب کردن یا درست کردن همبرگر، خطر سرطان بالاتر می‌رود. مواد سرطان زایی مثل آمین‌های هتروسیکلیک و هیدروکربن‌های آروماتیک چند حلقه‌ای که سرطان زا هستند، در طی پخت گوشت در دماهای بالا تولید می‌شوند.

۶- مصرف کم میوه و سبزیجات: سبزیجات نه تنها به محافظت در برابر سرطان کمک می‌کنند، بلکه خطر دیگر بیماری‌های مزمن را نیز کاهش می‌دهند از جمله بیماری‌های قلبی و سکته مغزی. سبزیجاتی مثل کلم بروکلی و گل کلم، اسفناج و کرفس دارای ترکیباتی از جمله آنتی‌اکسیدان، اسید فولیک و فیبر هستند که می‌تواند خطر سرطان را کاهش دهد.

۷- بعضی از داروها از جمله مصرف آسپرین و داروهای ضد التهابی غیر استروئیدی نیز اثرات محافظتی در برابر ابتلا به سرطان روده بزرگ دارند.

بنابراین طبق اصول خود مراقبتی، باید به همه افراد حتی افراد با سابقه مثبت خانوادگی، در خصوص عوامل خطر سرطان روده بزرگ و دوری از آنها، آموزش‌های لازم داده شود.

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

علائم پولیپ و سرطان روده بزرگ و تشخیص زودهنگام آن‌ها:

دومین اصل خود مراقبتی، شناخت علائم مشکوک سرطان روده بزرگ و توجه به آنهاست. به هر حال عده‌ای در طی زندگی دچار سرطان روده بزرگ می‌شوند اما همان‌طور که گفته شد، از آن جایی که ضایعه پیش سرطانی به نام پولیپ، قبل از بروز سرطان در روده رشد می‌کند می‌توان با شناسایی علائم مشکوک پولیپ و یا حتی سرطان در مراحل اولیه، جلوی بروز این بیماری را گرفت و آن را درمان کرد. پس لازم است در مورد علائم هشدار دهنده بروز سرطان روده بزرگ و نحوه برخورد

اقدامات اولیه در صورت بروز علائم به بیمار و اطرافیان وی آموزش های لازم داده شود. مهم ترین علائم مشکوک سرطان روده

بزرگ عبارتند از:

✿ خونریزی دستگاه گوارش تحتانی در طی یک ماه اخیر

✿ یبوست در طی یک ماه اخیر (با یا بدون اسهال، درد شکم و احساس پر بودن مقعد پس از اجابت مزاج)

■ منظور از یبوست، سختی و کاهش تعداد دفعات مدفوع و یا دفع مدفوع خشک است که در طی یک ماه اخیر

ایجاد شده باشد. ممکن است بیمار احساس پر بودن مقعد پس از اجابت مزاج را نیز ذکر کند.

■ منظور از اسهال، افزایش در تعداد دفعات مدفوع است که در طی یک ماه اخیر ایجاد شده است که ممکن است به

تنهایی یا به صورت متناوب با یبوست باشد.

✿ کاهش بیش از ۱۰ درصد وزن بدن در طی شش ماه همراه با یکی از علائم فوق

باید به افرادی که در برنامه تشخیص زودهنگام و غربالگری شرکت می کنند، آموزش داد که اگر در فواصل برنامه های

تشخیص زودهنگام و غربالگری نیز، این علائم را داشتند زودتر مراجعه کنند. البته در عین حال باید به افراد آموزش داد که

بیشتر افرادی که این علائم را دارند سرطان ندارند ولی باید بررسی های بیشتری انجام دهند.

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امپد

سرطان پستان:

سلامت زنان و به ویژه مادران از مفاهیم زیر بنایی در توسعه است. زنان حدود نیمی از جمعیت جهان را تشکیل می دهند و نه

تنها مسئول سلامت خود هستند بلکه بیشترین مراقبت ها را برای بهداشت خانواده انجام می دهند. به این ترتیب وضعیت سلامت

زنان تأثیر به سزایی بر سلامت فرزندان، خانواده و جامعه پیرامون آنها دارد و چنانچه این موضوع نادیده گرفته شود، سلامتی خانواده و جامعه نیز دچار آسیب خواهد شد.

امروزه یکی از عوامل نگران‌کننده در سلامتی زنان، سرطان پستان است. سرطان پستان بیماری است که در آن، سلول‌های بدخیم در بافت پستان ایجاد می‌شوند. در اکثر کشورهای دنیا سرطان پستان شایع‌ترین سرطان در زنان است. در ایران نیز این بیماری در صدر سرطان‌های خانم‌ها قرار دارد و بروز آن در حال افزایش است.

اصول خود مراقبتی در سرطان پستان:

برای آموزش خود مراقبتی به افراد شرکت‌کننده در برنامه‌های پیشگیری و تشخیص زودهنگام سرطان‌ها دو اصل مهم باید آموزش داده شود:

۱. راه‌های پیشگیری از سرطان

■ به طور کلی باید به افراد آموزش داده شود که سرطان بر خلاف تصور عام، یک بیماری قابل پیشگیری است به طوری که بیش از ۴۰ درصد سرطان‌ها قابل پیشگیری اند.

■ برای پیشگیری از سرطان پستان باید بدانیم که علل ایجادکننده سرطان و راه‌های دوری کردن از آن کدامند همچنین چه عواملی اثر محافظتی در برابر این سرطان دارند.

۲. علایم هشدار دهنده سرطان

■ با شناخت علایم هشداردهنده سرطان پستان و مراجعه به موقع به خانه‌ها و پایگاه‌های بهداشتی می‌توان ضایعات پیش‌سرطانی را پیش از تبدیل شدن به سرطان، زودتر تشخیص داد.

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

■ بر این مبنا زنان باید به مشارکت در برنامه های غربالگری و تشخیص زودهنگام سرطان پستان ترغیب شوند و به

شبکه بهداشتی مراجعه کنند.

■ نحوه انجام خودآزمایی پستان (SBE) به آنها آموزش داده شود.

■ بهترین راه کاهش خطر سرطان پستان ضمن رعایت شیوه زندگی سالم، انجام مراقبت‌های معمول نظیر معاینات

دوره‌ای و انجام ماموگرافی در صورت نیاز به ویژه در افراد پرخطر است.

عوامل خطر سرطان پستان و پیشگیری از آن:

هرکسی می‌تواند برای کاهش خطر سرطان و دیگر بیماری‌های مزمن، تغییراتی را در شیوه‌ی زندگی خود ایجاد کند. افراد در

معرض خطر باید به خاطر داشته باشند که ترکیبی از عوامل برای ایجاد سرطان لازم است از جمله عوامل ژنتیک، محیطی و

شیوه‌ی زندگی. بعضی از این عوامل می‌توانند اصلاح شوند و بعضی دیگر خارج از اراده افراد هستند بنابراین افراد می‌توانند

قدم‌هایی را برای کاهش خطر بیماری بردارند. خوشبختانه بیشتر عوامل خطری که سبب سرطان پستان می‌شوند قابل اصلاح

هستند.

عوامل خطر غیر قابل اصلاح:

■ سن بالا

■ سابقه خانوادگی و جهش‌های ژنی

■ سن قاعدگی کمتر از ۱۱ سال

■ سن یائسگی بالای ۵۴ سال

■ زمینه‌ی نژادی و قومی

■ وضعیت اقتصادی و اجتماعی بهتر

■ سابقه هیپرپلازی (رشد بیش از حد سلول‌ها) در پستان

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

عوامل خطر قابل اصلاح:

- نمایه توده بدنی (BMI) بالای ۳۰
 - الکل
 - سن بالای مادر در زمان اولین تولد
 - مواجهه با اشعه
 - قرص‌های ضدبارداری خوراکی
 - هورمون درمانی جایگزین HRT پس از یائسگی
 - مصرف بالای چربی‌های اشباع شده
- بر مبنای عوامل خطری که در بالا گفته شد، مهم‌ترین توصیه‌های خودمراقبتی برای پیشگیری از سرطان پستان عبارتند از:
- وزن متعادلی داشته باشید.
 - از مصرف غذاهای پرچرب و سرخ کرده، نمک زده و آماده حاوی مواد نگهدارنده، ترشی و کنسروها پرهیز کنید یا مصرف آنها را کاهش دهید.
 - میوه، سبزیجات، غلات و گوشت ماهی را بیشتر مصرف کنید چرا که می‌توانند با افزایش سطح آنتی‌اکسیدان‌ها سبب کاهش بروز سرطان شوند.
 - حداقل ۳۰ دقیقه در روز فعالیت ورزشی داشته باشید.

- از مصرف الکل و سیگار پرهیز کنید.
- در صورت دارا بودن فرزند شیرخوار، شیردهی از پستان را مورد توجه قرار دهید.
- با خانه بهداشت یا مرکز بهداشتی درباره‌ی خطرات و مزایای مصرف قرص‌های ضدبارداری خوراکی مشورت کنید.
- با خانه بهداشت یا مرکز بهداشتی درباره‌ی خطرات و مزایای حاصل از مصرف هورمون‌های جایگزین یائسگی مشورت کنید.

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

علائم سرطان پستان و تشخیص زودهنگام آنها:

○ مهم‌ترین علائم ضایعات خوش خیم و بدخیم پستان عبارتند از:

- توده پستان یا زیر بغل
- تغییر در شکل (عدم قرینگی) یا قوام (سفتی) پستان
- تغییرات پوستی پستان شامل هر یک از موارد زیر:

- ✓ پوست پرتغالی
- ✓ اریتم یا قرمزی پوست
- ✓ زخم پوست
- ✓ پوسته پوسته شدن و اگزمای پوست

✓ تغییرات نوک پستان (فرورفتگی یا خراشیدگی)

▪ ترشح نوک پستان که دارای هر یک از خصوصیات زیر باشد:

✓ از یک پستان باشد (و نه هر دو پستان)

✓ از یک مجرا باشد (و نه از چند مجرا)

✓ ترشح خود به خودی و ادامه دار باشد

✓ در هنگام معاینه ترشح وجود داشته باشد

✓ سرریزی یا خونی باشد

✓ بر مبنای علایمی که در بالا گفته شد، مهم ترین توصیه های خود مراقبتی برای تشخیص زودهنگام سرطان

پستان عبارتند از:

✓ اگر سابقه‌ی خانوادگی قوی از سرطان پستان یا تخمدان دارید، با خانه بهداشت یا مرکز بهداشتی درباره‌ی

گزینه‌های غربالگری خاص، انجام تست‌های ژنتیک یا درمان پیشگیرانه صحبت کنید.

✓ علایم سرطان پستان را بشناسید و اگر توده‌ای مشکوک یا تغییرات پوستی را در پستان‌های خود دیدید به

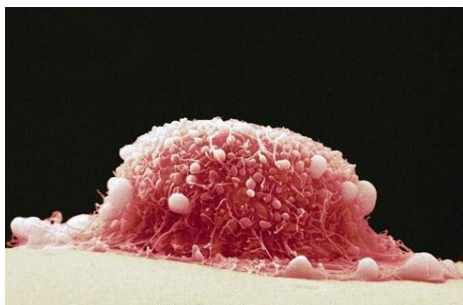
مرکز بهداشتی درمانی مراجعه کنید.

✓ ماهانه بلافاصله بعد از اتمام قاعدگی، خودآزمایی پستان را انجام دهید.

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

سرطان دهانه رحم:

سرطان سرویکس (Cervix) یا دهانه رحم هنگامی اتفاق می‌افتد که سلول‌های غیرطبیعی در دهانه رحم، یعنی در بخش پایینی رحم، تولید می‌شوند و گسترش می‌یابند. یکی از موارد قابل توجه درباره سرطان دهانه رحم این است که نوعی ویروس اکثر موارد آن را ایجاد می‌کند. اگر سرطان دهانه رحم زود پیدا شود، بسیار معالجه پذیر خواهد بود.

سرطان دهانه رحم چهارمین سرطان شایع زنان و هفتمین سرطان شایع در بین هر دو جنس در جهان است. سرطان دهانه رحم مهم ترین علت مرگ ناشی از سرطان در کشورهای در حال توسعه به شمار می‌رود و در اکثر موارد در مراحل بسیار پیشرفته تشخیص داده می‌شود. خوشبختانه میزان بروز سرطان دهانه رحم در ایران پایین است اما به نظر می‌رسد بروز آن در سال‌های آینده افزایش یابد.

نسبت مرگ و میر به بروز، شاخص مهمی در کنترل این بیماری است. در کشورهای پیشرفته که برنامه‌های موثر غربالگری وجود دارد بیشتر بیماران در مراحل اولیه تشخیص داده شده و درمان بیماران از مرگ و میر آنان جلوگیری می‌کند در حالی که در کشورهای در حال توسعه، این بیماران در مراحل بسیار پیشرفته مراجعه می‌کنند و معمولاً به دلیل عدم درمان به موقع و یا عدم دسترسی به درمان‌های مناسب بیماران مدت کوتاهی پس از تشخیص فوت می‌کنند.

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

اصول خود مراقبتی در سرطان دهانه رحم:

برای آموزش خود مراقبتی به افراد شرکت کننده در برنامه های پیشگیری و تشخیص زودهنگام سرطان ها دو اصل مهم باید آموزش داده شود:

۱. راه های پیشگیری از سرطان

■ به طور کلی باید به افراد آموزش داده شود که سرطان بر خلاف تصور عام، یک بیماری قابل پیشگیری است به طوری که بیش از ۴۰ درصد سرطان ها قابل پیشگیری اند.

■ برای پیشگیری از سرطان دهانه رحم باید بدانیم که علل ایجاد کننده سرطان و راه های دوری کردن از آن کدامند همچنین چه عواملی اثر محافظتی در برابر این سرطان دارند.

۲. علایم هشدار دهنده سرطان

■ با شناخت علایم هشداردهنده سرطان دهانه رحم و مراجعه به موقع به خانه ها و پایگاه های بهداشتی می توان ضایعات پیش سرطانی را پیش از تبدیل شدن به سرطان، زودتر تشخیص داد.

• بر این مبنا زنان باید به مشارکت در برنامه های غربالگری و تشخیص زودهنگام سرطان دهانه رحم ترغیب شوند و به شبکه بهداشتی مراجعه کنند.

بهترین راه کاهش خطر سرطان دهانه رحم، ضمن رعایت شیوه زندگی سالم، انجام مراقبت های معمول نظیر معاینات دوره ای و در صورت نیاز اقدامات غربالگری به ویژه در افراد پرخطر است.

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

عوامل خطر سرطان دهانه رحم و پیشگیری از آن:

- ابتلا به عفونت ویروس پاپیلومای انسانی (HPV) مهم‌ترین علت شناخته شده سرطان دهانه رحم است (زیر گونه‌های ۱۶ و ۱۸ شایع‌ترین انواع مرتبط با سرطان دهانه رحم به شمار می‌روند) به همین دلیل تست‌های تشخیصی عفونت HPV در برنامه‌های غربالگری همچون واکسیناسیون بر ضد این ویروس به عنوان روش‌های نوین و اثر بخش در پیشگیری از سرطان دهانه رحم شناخته شده‌اند. امروزه با توجه به سیر شناخته شده بیماری و معرفی روش‌های نوین تشخیصی می‌توان از بروز سرطان دهانه رحم پیشگیری کرد.
- سایر عوامل خطر سرطان دهانه رحم عبارتند از:
 - شروع فعالیت جنسی در سنین پایین
 - سطح اجتماعی و اقتصادی پایین
 - زایمان
 - مصرف سیگار
 - شرکای جنسی متعدد
 - ویروس نقص ایمنی انسانی (HIV)

■ استفاده از داروهای سرکوب کننده ایمنی

■ عوامل تغذیه‌ای

■ قرص‌های ضد بارداری خوراکی

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

■ بر این مبنا مهم ترین توصیه های خود مراقبتی برای پیشگیری از این سرطان، عبارتند از:

■ داشتن فقط یک شریک جنسی

■ تاخیر نخستین نزدیکی جنسی تا سنین بالاتر

■ جلوگیری از ابتلا به بیماری‌های آمیزشی

■ عدم استعمال سیگار و دخانیات

■ رعایت بهداشت جنسی

■ استفاده از کاندوم حین نزدیکی

■ درمان عفونت‌های رحمی

■ عدم استفاده از مشروبات الکلی

■ مصرف زیاد میوه و سبزیجات

■ داشتن فعالیت بدنی منظم

علائم سرطان دهانه رحم و تشخیص زودهنگام آنها:

مهم ترین علائم سرطان دهانه رحم عبارتند از:

◀ خونریزی غیر طبیعی واژینال (از جمله پس از نزدیکی جنسی، در فواصل دوره های قاعدگی و پس از یائسگی)

◀ ترشحات بدبوی واژینال (تومورهای بزرگ می توانند دچار عفونت شده و ترشحات غیرطبیعی واژینال که گاهی بدبو هستند

ایجاد کنند. گاهی ممکن است این ترشحات قبل از بروز خونریزی غیرطبیعی بروز نمایند).

◀ درد هنگام نزدیکی جنسی

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امیر

اما به جز علائم بالا، سرطان دهانه رحم ممکن است طیفی از علائم دیگر را داشته باشد:

◀ بدون علامت: سرطان دهانه رحم تا زمانی که پیشرفت نکرده در اغلب زنان بدون فعالیت جنسی کاملاً بدون علامت است.

دردهای لگنی: در موارد بسیار پیشرفته دردهای لگنی در اثر فشار تومور به اندام‌های مجاور و یا درگیری پارامترهای رحم ایجاد شوند.

◀ علائم فیستول: ندرتاً خروج ادرار یا مدفوع از واژن به سبب فیستول ناشی از رشد تومور در موارد پیشرفته از علائم بیماری است.

بر مبنای علایمی که در بالا گفته شد، مهم‌ترین توصیه‌های خود مراقبتی ☺ برای تشخیص زودهنگام سرطان دهانه رحم عبارتند از:

علایم سرطان دهانه رحم را بشناسید و اگر علایم مشکوک را داشتید به مرکز بهداشتی درمانی مراجعه کنید.

☺ در برنامه تشخیص زودهنگام و غربالگری سرطان دهانه رحم مشارکت فعال داشته باشید.

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و آمپر

پیشگیری از سرطان؛ سرطان پوست:

پوست بزرگترین اندام بدن است و از بدن در برابر گرما، نورخورشید، صدمات، عفونت ها محافظت می کند. همچنین پوست به کنترل درجه حرارت بدن و به ذخیره نمودن آب، چربی و ویتامین D کمک می کند سرطان پوست از شایع ترین سرطان های انسان است. این سرطان انواع مختلفی دارد ولی به طور کلی سه نوع آن از بقیه شایع تر هستند؛ سرطان سلول پایه ای (BCC) سرطان سلول سنگفرشی (SCC) و ملانوم

انواع سرطان پوست:

۱- سرطان سلول پایه ای (BASAL CELL CARCINOMA):

سرطان سلول پایه ای و یا BCC شایع ترین نوع سرطان پوستی است. این ضایعات معمولاً به شکل برجستگی پوستی قرمز و براق با حاشیه مرواریدمانندی هستند که با گذر زمان خوب نمی شوند. این نوع سرطان پوست بیشتر در نواحی آفتاب مانند سر و گردن و گاهی اندام ها و تنه دیده می شود. BCC رشد بسیار کندی دارد و به ندرت اعضای دیگر را درگیر می کند. با این حال ممکن است با تهاجم موضعی به بافت های اطراف سبب تخریب آنان شود. برای مثال ممکن است موجب شود که فرد قسمتی از بینی یا گوش خود را از دست بدهد. لذا تشخیص به موقع و درمان آن اهمیت دارد.

۲- سرطان سلول سنگفرشی (SQUAMOUS CELL CARCINOMA):

سرطان سلول های سنگفرشی دومین نوع شایع سرطان های پوستی است و بیشتر در نواحی لبها، بینی و دهان دیده می شود. این نوع سرطان پوست می تواند ریشه دوانده و اعضای دیگر را هم درگیر نماید. به همین دلیل تشخیص و درمان به موقع آن از اهمیت زیادی برخوردار است.

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

۳-ملانوم بدخیم (MALIGNANT MELANOMA):

ملانوم بدخیم و یا به طور خلاصه ملانوم، وخیم ترین نوع سرطان پوست است و می تواند در هر قسمتی از پوست بدن یا در نزدیکی یک خال پوستی ایجاد شود. این نوع سرطان پوست از سلول های رنگدانه ای تشکیل می شود و در نتیجه معمولا قهوه ای و یا مشکی رنگ است هر چند ممکن است به رنگ های دیگر نظیر قرمز یا سفید هم دیده می شود. ملانوم می تواند به سرعت در بدن پخش شده و تقریبا هر عضوی از بدن را گرفتار نماید. جهت تشخیص به موقع این سرطان و جلوگیری از عواقب وخیم بعدی آن لازم است که تمامی خال ها و نقاط تیره رنگ بدن ابتدا توسط خود فرد و در صورت نیاز توسط پزشک مورد بررسی قرار گیرند.

عوامل خطر زای سرطان پوست:

برخی عوامل باعث افزایش احتمال بروز سرطان پوست می شوند که این جا به طور خلاصه به برخی از آنها اشاره می شود:

اشعه ماورا بنفش UV:

اشعه UV از خورشید، لامپ های خورشیدی یا دستگاه های مخصوص برنزه کردن ساطع می شود. هر چه پوست مدت زمان بیشتری در معرض این اشعه قرار گیرد. احتمال بروز سرطان در آن بیشتر می شود. بیشتر سرطان های پوست بعد از ۵۰ سالگی اتفاق می افتند. پوست انسان از نظر مشخصات به ۶ نوع تقسیم می شود. دسته اول کسانی هستند که دارای پوست روشن و رنگ پریده، چشمان آبی یا سبز؛ موهای قرمز و کک و مک های فراوان هستند. پوست این افراد هیچ گاه برنزه نمی شود و آنها همیشه در مجاورت آفتاب دچار آفتاب سوختگی می شوند.

دسته دوم کسانی هستند که پوست سیاه، چشمان قهوه ای یا مشکی و موهای مشکی دارند. این نوع پوست بسیار به ندرت ممکن است دچار آفتاب سوختگی شود.

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امپد

بقیه افراد بین این دو دسته قرار می گیرند. اشعه UV بر روی تمام انواع پوست تاثیر می گذارد ولی افرادی که پوست روشن و ظریف دارند و یا پوست شان در آفتاب به راحتی می سوزد (دسته اول) در معرض خطر بیشتری هستند. اشعه UV حتی در هوای سرد و یا روزهای ابری نیز ساطع می شود. و می تواند خطرناک باشد حفاظت از پوست در برابر اشعه ماورا بنفش می تواند تا حدی از میزان بروز سرطان پوست جلوگیری کند. رعایت نکات زیر در این مورد مفید است:

➤ سعی کنید در معرض نور شدید آفتاب قرار نگیرید و به خصوص از ساعت ۱۰ صبح تا ۴ عصر. اما باید توجه کرد که به میزان مناسب نور ملایم خورشید به بدن برسد چرا که در غیر این صورت با افزایش احتمال کمبود ویتامین D زمینه ایجاد برخی سرطان ها فراهم می شود.

➤ در صورتی که مجبورید در تماس طولانی مدت با تابش آفتاب باشید از کرم ضد آفتاب کلاه آفتاب گیر، عینک آفتابی

و پوشش مناسب مثل لباس سفید، آستین دار و یقه بلند استفاده کنید.

کسانی که دارای پوست حساس هستند باید در بیرون از منزل از پیراهن آستین بلند، شلوار بلند، کلاه آفتابی و عینک آفتابی استفاده کنند. لباس های که رنگ روشن دارند مناسب تر هستند.

از عینک های آفتابی که میزان جذب اشعه فرابنفش آنها ۹۹ تا ۱۰۰ درصد است استفاده کنید.

در صورت حضور زیر آفتاب از کرم یا لوسیون ضد آفتاب که از پوست در برابر تشعشع اشعه ماورا بنفش محافظت می کند استفاده شود. با این حال این کار احتمالاً در جلوگیری از بروز ملانوم نقشی ندارد در واقع هر فرد باید هر روز پیش از آن که از منزل خارج شود از این کرم ها بر روی تماس سطوحی از پوست که در معرض تابش اشعه خورشیدی قرار دارد استفاده نماید. میزان محافظت این کرم ها با معیار پوست که در معرض تابش اشعه خورشیدی قرار دارد استفاده نماید.

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و آمیز

میزان محافظت این کرم ها با معیار **SPF** سنجیده می شود که به صورت یک عدد بیان می شود هر چقدر این عدد بیشتر باشد آن کرم یا لوسیون سبب حفاظت بیشتر پوست می گردد. حداقل **SPF** مناسب ۱۵ است اما توصیه بیشتر متخصصان پوست این است که **SPF** باید بیشتر از ۳۰ باشد.

در نزدیکی آب، برف و شن باید بیش تر احتیاط نمود زیرا آنها اشعه های مضر خورشید را باز می تابانند.

اشعه ماورا خورشید حتی در روز های ابری نیز به سطح زمین می رسد. بنابراین توصیه می شود هر روز از کدام ضد آفتاب استفاده کرده و هر دو ساعت یکبار آن را تجدید کنید همچنین بعد از شنا و تعرق زیاد نیز استفاده مجدد از کرم ضد آفتاب لازم است.

بعد از تماس با نور خورشید دوش بگیرید و عرق موجود روی پوست ، نمک، موادشیمیایی و فرآورده های ضد آفتاب را از تن خود بشویید.

اگر مرتب آرایش می کنید از لوازم آرایشی بدون چربی استفاده کنید زیرا لوازم آرایش چرب، منافذ پوستی را می بندند مواد آرایشی دارای **SPF** به هیچ عنوان جایگزین کرم های مخصوص ضد آفتاب نیستند.

از برنزه شدن چه از طریق خوابیدن در برابر نورخوشید یا لامپ های فرابنفش پرهیز کنید.

انواع داروها می تواند پوست را نسبت به آفتاب حساس تر کند. از جمله، برخی آنتی بیوتیک ها مانند خانواده تتراسایکلین ، ناپروکسن، داروهای ضد افسردگی، ضد پرفشاری خون، داروهای قلبی و دیابت در صورت مصرف این داروها از پوست خود مراقبت بیشتری به عمل آورید.

- جوشگاه (جای زخم قلبی) و سوختگی بر روی پوست
- عفونت با انواع خاصی از ویروس پاپیلومای انسانی
- تماس طولانی با آرسنیک (اغلب در محیط کار)
- التهاب مزمن پوست یا زخم پوست
- بیماری هایی که پوست را نسبت به پرتوخورشید حساس می کنند مانند گزردرما پیگمنتوزوم، آلبنیسم (زالی)

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

سندروم خال سلول بازال:

یک بیماری نادر که در آن بیماران مستعد به ابتلا به سرطان پوست و اختلالات عضلانی اسکلتی هستند.

➤ پرتو درمانی (رادیو تراپی)

کسانی که تحت رادیو تراپی قرار گرفته اند در معرض ابتلا به سرطان پوست هستند.

➤ تضعیف سیستم ایمنی (دفاعی) بدن (بر اثر دارو و یا بیماری)

➤ سابقه شخصی از یک یا چند نوع سرطان

➤ سابقه خانوادگی سرطان پوست

کراتوز آفتابی (شاخی شدن پوست در اثر آفتاب):

➤ ضایعات پوستی کوچکی هستند که پوسته ریزی داشته و در اثر تماس طولانی با نور خورشید ایجاد می شوند. ممکن

است این ضایعات در نواحی دیگر بدن نیز ایجاد شوند . ممکن است این ضایعات پوستی اولین نشانه های سرطان

پوست باشند. این ضایعه معمولا بعد از ۴۰ سالگی ظاهر می شود اما ممکن است در افراد جوان تر نیز بروز کند.

افراد سفید پوست با موهای بور چشمان روشن بیشتر در معرض خطر هستند. درمان زود رس ضایعات، برای

جلوگیری از تبدیل آن ها به سرطان سلول سنگفرشی پوست توصیه می شود.

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و آمپر

بیماری بوون (Bown):

نوعی از دلمه های پوسته دار یا ضخیمی است که بر روی پوست تشکیل می شود که ممکن است به سرطان سلول سنگفرشی تبدیل شود.

شاخک پوستی:

این ضایعه پوستی به شکل یک برآمدگی مخروطی شکل دارای پایه قرمز است که در سطح پوست رشد می کند. این ضایعه از کراتین (ماده تشکیل دهنده ناخن) تشکیل شده است. شکل و اندازه این ضایعات بسیار متفاوت است اما بیشتر آنها چند میلیمتر هستند. این ضایعه معمولا در سفید پوستان مسنی که سابقه مواجهه زیاد با آفتاب را دارند دیده می شود ممکن است سرطان سلول سنگفرشی پوست در پایه این ضایعات ایجاد شود.

التهاب لب ناشی از آفتاب (لب کشاورزان):

التهاب لب ناشی از آفتاب که با کراتوز آفتابی مرتبط است بیماری پیش سرطانی است که معمولا در لب پایینی به وجود می آید. اگر این بیماری درمان نشود امکان دارد به صورت سرطان مهاجم سلول سنگفرشی در آید.

خال چه زمانی مشکل ساز می شود؟

تقریبا تمامی انسان ها روی پوست بدن خود خال یا نقاط تیره رنگ دارند. بیشتر این خال ها در طی زندگی فرد به شکلی عادی باقی مانده و روند تکاملی طبیعی خود را طی می کنند. این روند تکاملی شامل برجسته شدن و کم رنگ شدن خال به مرور زمان است. معمولا سطح خال صاف است خال های طبیعی گرد یا بیضی شکل بوده و از پاک کن کوچکی که روی مداد قرار دارد بزرگ

تر نیستند. اگر یک خال تغییرات غیر عادی داشته باشد، باید حتماً از نظر احتمال ایجاد شدن ملانوم بدخیم دقیقاً بررسی شود. اکثر خال هادر جوانی یا اوائل بزرگسالی به وجود می آیند. به وجود آمدن خال در بزرگسالی غیر عادی است. یک دسته از خال ها اصطلاحاً غیر معمول (آتیبیک) نامیده می شوند. خال های آتیپیک سرطانی نیستند، اما امکان دارد سرطانی بشوند. خال های آتیپیک بزرگ تر هستند، شکل نامنظم تری دارند، حاشیه های شکاف دار یا به تدریج محو شونده ای دارند، امکان دارد مسطح یا بر جسته بوده یا سطح آنها صاف یا زبر باشد و معمولاً دارای چند رنگ هستند از جمله صورتی، قرمز، برنزی و قهوه ای

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امپیر

مهم ترین تغییراتی که می تواند نشانه سرطانی شدن یک خال باشد به صورت **ABCDE** بیان می شود که در اینجا به طور خلاصه به ذکر آنها می پردازیم:

عدم تقارن (**Asymmetry=A**):

بیشتر خال ها حاشیه قرینه و گرد دارند. منظور از عدم تقارن این است که نصف خال با نصف دیگر آن مطابقت نداشته باشد (خال های طبیعی متقارن هستند). اگر یک خال متقارن بودنش را از دست بدهد و دو نیمه آن از نظر رنگ و طرح و ضخامت متفاوت باشند، حتماً باید بررسی شود.

حاشیه نامنظم (**Border=irregularity B**):

اگر مرز یا لبه های خال ناهموار یا ناصاف و نامشخص یا محو، یا نامنظم باشد به شکلی که نتوان این حاشیه را به طور مشخص تعیین کرد، باید معاینات تخصصی بیشتری انجام شود.

رنگ (**Color=C**):

خال های نرمال معمولا دارای یک رنگ واحد هستند. این رنگ قهوه ای می تواند شامل طیفی از رنگ های قهوه ای روشن تا قهوه ای تیره باشد. خال ها با گذر زمان معمولا روشن تر می شوند. اگر خالی تیره تر شد و به سیاهی زد و یا قسمت های مختلف آن تیره و روشن شد یا رنگ های مختلف آبی و قرمز و .. در آن مشاهده شد، می تواند نشانه بدخیم شدن آن باشد که نیازمند بررسی بیشتر است.

اندازه (Diameter=D):

خال های خوش خیم معمولا کوچک تر از ۶ میلی متر هستند. اگر قطر خال بزرگتر از قطر پاک کن کوچکی باشد که روی مداد قرار دارد مشکوک به حساب می آید.

تحول و تغییر شکل (Evolving=E):

اگر خالی در حال تحول باشد، یعنی کوچک تر یا بزرگتر شده یا رنگش تغییر نماید یا خارش یا خونریزی آن شروع شود باید تحت بررسی بیشتری قرار گیرد. اگر بخشی از خال بالاتر از بقیه به نظر آید یا بالاتر از سطح پوست قرار گرفته باشد باید بررسی شود. ضایعات ملانومی اغلب بزرگتری شوند یا ارتفاع آنها به سرعت تغییر می کند.

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و آمپر

نکته مهم:

اگر فکر می کنید در معرض خطر سرطان پوست هستید باید با پزشک در این مورد صحبت کنید، پزشک می تواند راه هایی را برای کاهش خطر به شما پیشنهاد کند.

راهنمایی هایی برای تشخیص زود رس سرطان پوست:

پوست خود را به طور منظم معاینه کنید. بهتر است پوست خود را پس از دوش گرفتن و زمانی که مرطوب است چک کنید.

یکی از نقاط رایج تشکیل ملانوم در مردان قسمت پشت بدن، و در زنان قسمت پایین ساق پا است. با این حال به این محل ها

اکتفا نکنید. ماهی یک بار تمام بدن خود را برای یافتن خال یا لکه مشکوک از قسمت سر تا پایین پا بررسی کنید.

نواحی پنهان را باید بیشتر بررسی کرد:

◀ لای انگشتان دست و پا

◀ کشاله ران

◀ کف پاها

◀ پشت زانوها

◀ پوست سر و گردن را باید برای یافتن خال واریسی نمود

باید از یک آینه استفاده کرد یا از یکی از اعضای خانواده درخواست نمود که در واریسی این نواحی کمک کند.

مخصوصاً " باید درباره خالی که تازه ظاهر شده است بسیار مظنون بود.

می توانید از خال هاکس بگیرد تا بتوانید متوجه تغییرات آنها در آینده شوید اگر نوجوان هستید، باردار هستید یا حوالی

یائسگی هستید توجه بیشتر به خال ها و لکه ها داشته باشید چون در این زمان ها تغییرات هورمونی در بدن رخ می دهند.

اگر خال یا لکه ای در بدن دیده شود که دارای یکی از **ABCDE** های ملانوم باشد، یا حساسیت غیر طبیعی نسبت به فشار یا

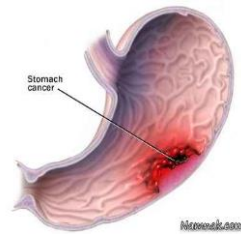
لمس داشته، خارش کند، نشت کند، پوسته دار باشد، التیام نیابد یا ناحیه فراتر از خال به رنگ قرمز در آید یا متورم

شود، باید بررسی شود.

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امپد

سرطان معده:

سرطان معده یکی از شایع ترین سرطان ها در میان مردان و زنان است که تا کنون علت مشخصی برای آن عنوان نشده است. سرطان معده ناشی از رشد خارج از کنترل سلول های بدخیم در معده است که طی سالیان و به آرامی رشد می کند، ولی متأسفانه در مراحل ابتدایی علائم چندانی ندارد و شاید به همین دلیل به سختی تشخیص داده می شود.

عوامل خطرمنتسب به سرطان معده:

- ◀ عفونت با هلیکوباکتر پیلوری
- ◀ نیتریت و نیترات موجود در گوشت خام
- ◀ کمبود ویتامین ها خصوصا "A و C در رژیم غذایی
- ◀ مصرف غذاهای آماده و فست فودها
- ◀ سیگار
- ◀ الکل
- ◀ افزایش سن (بالا تر از ۴۰ سال)
- ◀ جنس مذکر (میزان ابتلاء در مردان ۲ برابر زنان)
- ◀ سابقه فامیلی سرطان معده
- ◀ سابقه جراحی قبلی معده

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

هلیکوباکتر پیلوری :

هلیکوباکتر پیلوری (HP) میکروبی است که در انتهای معده زندگی می کند و در ایجاد زخم ها و التهابات معده ای، زخم اثنی عشر، سوء هاضمه و در برخی از سرطان های دستگاه گوارش و سرطان معده تاثیر دارد.

میزان عفونت به این باکتری در افراد سالم و در نقاط مختلف ایران بیش از ۷۰ درصد است و حتی کودکان با سن کم نیز به این باکتری آلوده هستند که شاید توجه کننده بروز بالای سرطان معده در ایران باشد. البته این طور نیست که هر فرد مبتلا به عفونت هلیکوباکتر دچار سرطان معده شود؛ در این صورت باید بیش از ۵۵ درصد مردم جهان در اثر سرطان معده جان خود را از دست می دادند، چون بیش از نیمی از جمعیت جهان به این عفونت مبتلا هستند و ممکن است حدود ۱۵ درصد از بیمارانی که عفونت درازمدت دارند دچار یک یا چندین عارضه شوند .

برای پیشگیری از ابتلای به این باکتری باید بدانیم که این باکتری چگونه منتقل می شود. این باکتری، در بین انسان ها از طریق دهانی-دهانی یا دهانی-مدفوعی منتقل می شود. این میکروب در بزاق و مدفوع وجود دارد و به ویژه ممکن است از راه غذا یا آب آلوده منتقل شود. کودکانی که در کشورهای توسعه نیافته زندگی می کنند معمولاً " به دنبال استفاده از آب چشمه ها، رودخانه ها ویا مصرف سبزیجات و مواد غذایی آلوده مبتلا می شوند.

ابتلای به عفونت با شرایط اجتماعی اقتصادی نیز مرتبط است. زندگی در مکان های پرجمعیت و تماس نزدیک بین افراد باعث انتقال عفونت به ویژه در کودکان می شود. استفراغ، بزاق و مدفوع منابع بالقوه برای انتقال مستقیم به ویژه در خانه های

پرجمعیت هستند. سایر روش های انتقال، شامل استفاده مشترک از وسایل شخصی است. در برخی کشورها بهبود وضعیت اقتصادی اجتماعی با کاهش پیشرونده در میزان عفونت هلیکو باکتر پیلوری همراه بوده است.

بنابراین بیماری که عفونت هلیکوباکترپیلوری دارند حتما باید درمان شوند و تحت نظر متخصص قرار بگیرند تا در آینده مشکلی برای آنها از نظر ابتلا به سرطان معده ایجاد نشود.

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امپد

نیترات ها و نیتريت ها و سرطان معده:

نیترات ها و نیتريت ها ترکیباتی هستند که به منظور جلوگیری از فساد گوشت، به سوسیس و کالباس و گوشت های کنسرو شده اضافه می شوند. این مواد با ترکیب شدن با اجزای تشکیل دهنده گوشت، به سوسیس و کالباس رنگ صورتی و عطر و بوی مطبوعی می بخشد، اما با وارد شدن این مواد به بدن ترکیباتی به نام نیتروز آمین تولید می شود که می تواند باعث ایجاد سرطان در بدن شود.

علائم هشدار دهنده در سرطان معده:

◀ سوء هاضمه یا سوزش سردل

◀ کاهش اشتها

◀ خونریزی به صورت استفراغ یا خون در مدفوع

◀ علائم کم خونی مانند سرگیجه، کم حوصلگی، کم رمقی

◀ کاهش وزن

◀ تهوع و استفراغ

◀ درد شکم و سیری زودرس

(در صورت بروز این علائم بلافاصله به پزشک مراجعه نمایید)

راه های تشخیص در سرطان معده:

◀ گرفتن شرح حال وجود یا عدم وجود سابقه سرطان در بستگان

◀ انجام تست خون مخفی در مدفوع

◀ تصویربرداری (رادیوگرافی - سونوگرافی)

◀ آندوسکوپی

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

- ◀ عدم مصرف سیگار و قلیان
- ◀ انجام فعالیت ورزشی منظم (حداقل ۵ بار در هفته هر بار به مدت ۳۰ دقیقه)
- ◀ کاهش مصرف غذاهای کنسرو و کمپوت شده
- ◀ استفاده از رژیم غذایی حاوی میوه و سبزیجات (حداقل ۵ وعده در روز)
- ◀ به حداقل رساندن مصرف غذاهای چرب و سرخ کردنی
- ◀ استفاده از گوشت های کم چربی
- ◀ استفاده بیشتر از گوشت های سفید مثل ماهی و مرغ
- ◀ پرهیز از غذاهای پر نمک، شور و ترشی جات
- ◀ استفاده از یخچال برای نگهداری مواد غذایی
- ◀ استفاده از آب آشامیدنی سالم

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

سرطان پروستات :

از شایع ترین سرطان ها در مردان در کشورهای در حال توسعه می باشد و عبارت است از رشد سلول های نابهنجار در داخل پروستات

عوامل افزایش دهنده خطر ابتلاء سرطان پروستات:

◀ سن : شانس ابتلاء با افزایش سن افزایش می یابد حدود دو سوم موارد سرطان پروستات در مردان بالای ۶۵ سال دیده می شود.

◀ نژاد: به دلایل ناشناخته مردان با نژاد آفریقایی -آمریکایی بیش

از سفید پوستان مبتلا به سرطان پروستات می شوند و نیز میزان مرگ و میر ناشی از این سرطان در میان این نژاد دوبرابر افراد دیگر است سرطان پروستات در میان آسیایی ها کمتر از سفید پوستان اتفاق می افتد.

◀ ملیت :سرطان پروستات در آمریکای شمالی و اروپای شمال غربی شایع تر است و در آسیا و آفریقا و آمریکای مرکزی و جنوبی کمتر دیده می شود.

◀ تاریخچه خانوادگی : مردانی که اقوام نزدیکشان مثل پدر یا برادر مبتلا به سرطان پروستات هستند ،بیشتر در معرض ابتلاء به این بیماری هستند

◀ رژیم غذایی :مردانی که روزانه مقدار زیادی گوشت قرمز یا مواد چربی و سبزی و میوه کمتری مصرف می کنند ،شانس ابتلاء بیشتری به این بیماری دارند.

علائم و نشانه های سرطان پروستات:

◀ علائم بزرگ شدن خوش خیم پروستات

◀ دردهای استخوانی

◀ بالا رفتن اوره خون

◀ کم خونی

◀ کاهش وزن شدید

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

راه های پیشگیری و تشخیص بهنگام سرطان پروستات :

◀ رعایت رژیم غذایی : یکی از عوامل خطر قابل تغییر رژیم غذایی است .با محدودیت مصرف گوشت و چربی و مصرف بیشتر سبزیجات و میوه جات ودانه ها می توان خطر سرطان پروستات را کاهش داد. گوجه فرنگی ،گریپ فروت صورتی وهندوانه به طور غنی دارای موادی هستند که از آسیب به DNA جلوگیری کرده ودر کاهش خطر سرطان پروستات کمک کننده هستند.

◀ مصرف ویتامین ها ومکمل ها:

اقدام به انجام غربالگری :

شروع غربالگری از سن ۵۰ سال به بالا بوده وشامل موارد زیر است:

◀ اندازه گیری سالیانه آنتی ژن اختصاصی پروستات در خون (PSA)

◀ انجام سالیانه معاینه انگشتی رکتوم توسط پزشک

برای مردانی که یکی از بستگان درجه یک آنها مبتلا به سرطان پروستات قبل از سن ۶۵ سالگی باشد، غربالگری از سن ۴۵ سالگی انجام می شود، برای مردانی که بیش از یکی از بستگان درجه یک آنها مبتلا به سرطان پروستات قبل از سن ۶۵ سالگی باشد، غربالگری از سن ۴۰ سالگی انجام می شود.

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

شرح وظایف پرسنل بهداشتی در زمینه بیماری سرطان :

۱- غربالگری و شناسایی افراد در معرض خطر

۲- ارجاع افراد در معرض خطر

۳- پیگیری و مراقبت بیماران و افراد در معرض خطر

۵- ثبت و گزارش اطلاعات

در مورد پیشگیری از سرطان، آموزش نکات تغییر پذیر از اهمیت ویژه ای برخوردار است از جمله مصرف نکردن دخانیات، رژیم غذایی سالم (کاهش مصرف نمک، چربی، گوشت قرمز، کنسروها، فست فود و افزایش مصرف میوه و سبزی، گوشت مرغ و ماهی، جلوگیری از ایجاد کپک مواد غذایی، مصرف نکردن الکل)، داشتن فعالیت فیزیکی و پرهیز از چاقی، کاهش مواجهه با مواد سرطان زای شغلی و محیطی، واکسیناسیون هپاتیت، مبارزه با شیستوزومیا، مواجه نشدن طولانی مدت با نور خورشید، آموزش سلامت مرتبط با رفتارهای جنسی غیرایمن و مصرف نکردن غذا و نوشیدنی های داغ،

هم چنین برخی از انواع سرطان ها با تشخیص زودرس در زمانی که هنوز نشانه دار نشده اند، قابل درمان هستند. سرطان های پستان، کولورکتال، دهانه رحم (سرویکس) و پروستات را با انجام غربالگری می توان در مراحل اولیه تشخیص داده و درمان کرد.

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امپد

شرکای برنامه مورد نظر و انتظارات از شرکای مذکور:

✚ مسئولین استانداری و فرمانداری جهت ابلاغ به ادارات و سازمان ها به منظور همکاری در اجرای برنامه های پویش ملی

مبارزه با سرطان

✚ مسئولین ادارات و سازمان ها و برنامه ریزی در خصوص اجرای جلسات آموزشی جهت شاغلین تحت پوشش

✚ مسئولین کارخانجات و کارگاه ها و برنامه ریزی جهت به کنترل درآوردن عوامل به وجود آورنده سرطان نظیر عوامل

سرطان زای شیمیایی و فیزیکی و اجرای جلسات آموزشی جهت کارگران شاغل

✚ ادارات و سازمان هایی که نقش آموزشی و اطلاع رسانی در جامعه دارند مانند :سازمان صدا و سیما ،سازمان آموزش

و پرورش، فرهنگ و ارشاد اسلامی، اداره کل ورزش و جوانان ،سازمان فرهنگی ،اجتماعی و ورزشی شهرداری ،اصحاب

رسانه و تبلیغات اسلامی، شورای شهر و دانشگاه علوم پزشکی و کلیه حوزه های زیرمجموعه آن و.....

✚ پزشکان متخصص و پزشکان عمومی در زمینه آموزش مراجعین در خصوص راه های تشخیص زودرس سرطان و

انجام اقدامات ضروری

✚ رابطین سلامت ادارات در زمینه پیگیری اجرای جلسات آموزشی در اداره مذکور و تحویل و توزیع نشریات مرتبط

✚ رابطان سلامت در زمینه آموزش خانوارهای تحت پوشش در خصوص عوامل خطر زای سرطان و راههای پیشگیری و

تشخیص زود رس سرطان بر اساس کتابچه آموزشی پیشگیری و کنترل سرطان

✚ مجمع خیرین سلامت استان مرکزی ،انجمن حمایت از بیماران سرطانی استان مرکزی(تبسم)،موسسه خیریه حامی یار

مهر ماندگار و... به منظور همکاری در برنامه های آموزشی و اطلاع رسانی

فعالیت های مورد انتظار مرتبط با این مناسبت :

ردیف	نوع فعالیت	گروه هدف	مکان اجرا	زمان اجرا	مسئول اجرا
1	تشکیل کمیته درون بخشی شهرستان	اعضای کمیته آموزش	مرکز بهداشت	دی ماه ۱۳۹۹	اعضای کمیته آموزش

۲	آموزش غیر حضوری (ارسال محتوای آموزشی و بار گذاری پیام های آموزشی در کانال های مجازی) پیشگیری و کنترل سرطان (پستان، پروستا، کولورکتال، سرویکس، پوست و معده)	پزشکان عمومی	مرکز بهداشت شهرستان	شهرستان	بهمن ماه	واحد مبارزه با بیماری ها واحد سلامت خانواده آموزش سلامت
۳	آموزش غیر حضوری (ارسال محتوای آموزشی و بار گذاری پیام های آموزشی در کانال های مجازی) پیشگیری و کنترل سرطان (پستان، پروستا، کولورکتال، سرویکس، پوست و معده)	کارشناس/کاردان ناظر	مرکز بهداشت شهرستان	شهرستان	بهمن ماه	واحد مبارزه با بیماری ها واحد سلامت خانواده آموزش سلامت
۴	آموزش غیر حضوری (ارسال محتوای آموزشی و بار گذاری پیام های آموزشی در کانال های مجازی) پیشگیری و کنترل سرطان (پستان، پروستا، کولورکتال، سرویکس، پوست و معده)	بهورزان	مراکز خدمات جامع سلامت روستایی		تاریخ بازآموزی	کارشناس بهورزی واحد مبارزه با بیماری ها آموزش سلامت
۵	آموزش غیر حضوری (ارسال محتوای آموزشی و بار گذاری پیام های آموزشی در کانال های مجازی) پیشگیری و کنترل سرطان (پستان، پروستا، کولورکتال، سرویکس، پوست و معده)	جمعیت تحت پوشش	مراکز خدمات جامع سلامت شهری و روستایی- پایگاه های سلامت- خانه های بهداشت		بهمن ماه	تیم سلامت
۶	مکاتبه و ارسال محتوای آموزشی به ادارات و بار گذاری پیام های آموزشی در کانال های مجازی ادارات	کارکنان ادارات	مرکز بهداشت شهرستان	شهرستان	بهمن ماه	واحد سلامت حرفه ای واحد مبارزه با بیماری ها واحد آموختن سلامت و ارتقای سلامت
۷	آموزش غیر حضوری (ارسال محتوای آموزشی و بار گذاری پیام های آموزشی در کانال های مجازی) پیشگیری و کنترل سرطان (پستان، پروستا، کولورکتال، سرویکس، پوست و معده)	کارشناس بهداشت حرفه ای و بهداشتیاران کار	مرکز بهداشت شهرستان	شهرستان	بهمن ماه	واحد سلامت حرفه ای واحد مبارزه با بیماری ها
۸	آموزش غیر حضوری (ارسال محتوای آموزشی و بار گذاری پیام های آموزشی در کانال های مجازی) پیشگیری و کنترل سرطان (پستان، پروستا، کولورکتال، سرویکس، پوست و معده)	کارگران	کارخانجات - کارگاه های صنعتی		بهمن ماه	واحد سلامت حرفه ای بهداشتیاریان کار
۹	آموزش غیر حضوری (ارسال محتوای آموزشی و بار گذاری پیام های آموزشی در کانال های مجازی) پیشگیری و کنترل سرطان (پستان، پروستا، کولورکتال، سرویکس، پوست و معده)	مربیان رابطین سلامت	مرکز بهداشت شهرستان	شهرستان	بهمن ماه	واحد جلب مشارکت مردمی
		رابطین سلامت و سفیران سلامت و گروه های خودیار سلامت	مراکز خدمات جامع سلامت شهری		بهمن ماه	مربیان رابطین بهداشت تیم سلامت
۱۰	تهیه و درج متن آموزشی در هفته نامه محلی	عموم جامعه	مرکز بهداشت شهرستان	شهرستان	بهمن ماه	واحد مبارزه با بیماری ها آموزش سلامت روابط عمومی
۱۱	تشکیل جلسه آموزشی با تاکید بر تشخیص زودهنگام سرطان پروستا و انجام آزمایش PSA در مردان بالای ۵۰ سال	شاغلین صنوف مختلف	آموزشگاه صنوف شهرستان مرکز بهداشت شهرستان		بهمن ماه	واحد سلامت محیط واحد مبارزه با بیماری ها
۱۲	اعلام فعالیت های تبلیغی مشتمل بر تهیه و نصب پلاکارد، بنر، بیلبرد	عامه مردم	مراکز خدمات جامع سلامت شهری و روستایی- پایگاه های سلامت- خانه های بهداشت		بهمن ماه	واحد آموزش و ارتقا سلامت روابط عمومی واحد مبارزه با بیماری ها

فعالیت های مورد انتظار مرتبط با این مناسبت :

ردیف	نوع فعالیت	گروه هدف	مکان اجرا	زمان اجرا	مسئول اجرا
۱۳	سخنرانی در مراسم نماز جمعه	عامه مردم	مکان برگزاری نماز جمعه	بهمن ماه	واحد مبارزه با بیماری ها وارتقای سلامت روابط عمومی
۱۴	برگزاری مسابقه علمی غیر حضوری در حوزه درون سازمانی و بیرون سازمانی	شاغلین درون و بیرون سازمانی و عموم مردم	مرکز بهداشت شهرستان	بهمن ماه	واحد مبارزه با بیماری ها واحد آموزش و ارتقا سلامت روابط عمومی
۱۵	مکاتبه با آموزش و پرورش و بارگذاری محتوای آموزشی در شبکه شاد و کانال مراقبین سلامت مدارس	مراقبین بهداشت مدارس	مرکز بهداشت شهرستان	بهمن ماه	واحد مبارزه با بیماری ها مدارس
۱۶	مکاتبه با آموزش و پرورش و بارگذاری محتوای آموزشی در شبکه شاد	اولیاء و مربیان دانش آموزان	مدارس	بهمن ماه	مراقبین بهداشت مدارس
۱۷	آموزش غیر حضوری و بارگذاری پیام های آموزشی در کانال های مجازی که کارشناسان تغذیه راه اندازی کرده اند	عامه مردم	مراکز خدمات جامع سلامت شهری وروستایی- پایگاه های سلامت- خانه های بهداشت	بهمن ماه	واحد تغذیه
۱۸	طراحی پیام های آموزشی و بارگذاری در کانال های مجازی شهرستان ها	عموم مردم	کارشناسان آموزش سلامت	بهمن ماه	گروه غیر واگیر و آموزش سلامت
۱۹	طراحی پیام های آموزشی و ارسال به مسئول روابط عمومی معاونت بهداشتی	عموم مردم	روابط عمومی	بهمن ماه	گروه غیر واگیر و آموزش سلامت
۲۰	بارگذاری پیام در تابلو الکترونیک	کارکنان مراکز بهداشت شهرستان	مراکز بهداشت شهرستان	بهمن ماه	گروه غیر واگیر و آموزش سلامت
۲۱	بارگذاری پیام در پورتال معاونت بهداشتی	عموم مردم	مراکز بهداشت شهرستان	بهمن ماه	گروه غیر واگیر و فناوری اطلاعات
۲۲	درج پیام در صفحه اول اتوماسیون اداری	کارکنان دانشگاه	مراکز بهداشت شهرستان	۱۵ تا بهمن ماه	گروه غیر واگیر و فناوری اطلاعات

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

پیوست ها:

- پیام های بهداشتی مرتبط با پویش ملی مبارزه با سرطان

نمونه رسانه های آموزشی تولید شده :

- ◀ پمفلت پیشگیری و تشخیص سرطان معده
- ◀ پمفلت پیشگیری و تشخیص سرطان سرویکس
- ◀ پمفلت پیشگیری و تشخیص سرطان کولورکتال
- ◀ پمفلت پیشگیری و تشخیص سرطان پروستات

◀ پمفلت پیشگیری و تشخیص سرطان پستان

◀ پمفلت تغذیه و پیشگیری از سرطان ها طراحی از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی)

◀ پمفلت نقش آنتی اکسیدان ها در سلامت طراحی از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی)

◀ پمفلت اهمیت میوه و سبزی درغذای روزانه طراحی از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی)

◀ کارت تشخیص زودرس سرطان پستان

◀ کارت راه های جلوگیری از بروز سرطان و علائم هشداردهنده آن

◀ بنر مناسبت پویش ملی مبارزه با سرطان (طراحی از وزارت بهداشت)

◀ طراحی و چاپ بروشور های آموزشی خودمراقبتی سرطان (انتشارات پویش های ملی مبارزه با سرطان وزارت بهداشت، درمان و آموزش

پزشکی)

◀ انیمیشن تشخیص زودرس سرطان پروستات

◀ کلیپ علائم هشداردهنده سرطان

◀ مجموعه کلیپ های ۱۸ گانه مرتبط با پیشگیری و کنترل سرطان (وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی)

◀ Media آموزش مرتبط با پویش ملی مبارزه با سرطان سال ۱۳۹۸ (گروه غیرواگیر معاونت بهداشت)

.....و

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

پیام های بهداشتی مرتبط با پویش ملی مبارزه با سرطان :

◀ پویش ملی مبارزه با سرطان (۱ تا ۷ بهمن ماه ۱۳۹۹)

◀ "سرطان قابل پیشگیری و درمان است، با خودمراقبتی و امید"

◀ "زمان از سرطان قوی تر است"

◀ "امیدواری از سرطان قوی تر است"

◀ "همراهی از سرطان قوی تر است"

◀ "من از سرطان قوی تر هستم"

۱۰ گام پیشگیری از سرطان:

◀ گام اول : سیگار وقلیان نکشیم ودر معرض آن قرار نگیریم

◀ گام دوم:روزانه حداقل ۳۰ دقیقه،تند راه برویم

◀ گام سوم:روزانه ۵ وعده میوه و سبزی بخوریم

◀ گام چهارم:مصرف نمک،قند،شکر وروغن روزانه خود را کاهش دهیم

◀ گام پنجم: وزن خودرا مدیریت کنیم چاقی اضافه وزن بیماری زاست

◀ گام ششم :با کرم ضد آفتاب وپوشش مناسب از پوست خود محافظت کنیم

◀ گام هفتم :الکل ننوشیم .از مواد مخدر دوری کنیم

◀ گاه هشتم: آلاینده های سرطان زا را بشناسیم واز خود حفاظت کنیم

◀ گام نهم:با خود، دیگران ومحیط زیست مهربان باشیم

◀ گام دهم:علایم هشداردهنده سرطان را بشناسیم وبه موقع مراجعه کنیم

◀ اصلاح باورها،راه مبارزه با سرطان

◀ پیشگیری و تشخیص زودرس ،کلید مبارزه با سرطان

◀ بیش از ۴۰٪ سرطان ها با تغییرات ساده ای در زندگی قابل پیشگیری است .

◀ بسیاری از سرطان ها با تشخیص به موقع قابل درمان است .

◀ برای بسیاری از سرطان ها روش تشخیص زود هنگام وجود دارد.

◀ سرطان مخصوص سن خاصی نیست ،پس تشخیص زودهنگام سرطان را جدی بگیریم.

- ◀ حدود یک سوم از تمام موارد سرطان قابل پیشگیری است.
- ◀ درمان سرطان به نوع آن و میزان پیشرفت آن بستگی دارد.
- ◀ پیشگیری از سرطان محدود به سن خاصی نیست.
- ◀ پیشگیری بهتر از درمان است، پس با تغییرات ساده در زندگی از دوران کودکی، آن را شروع کنیم.
- ◀ پیشگیری یک عامل کلیدی در برنامه ملی کنترل سرطان است.

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

- ◀ یادمان باشد امیدواری به زندگی و داشتن روحیه بالا می تواند یک بیماری بدون علاج را بهبود بخشد.
- ◀ ترس از سرطان خطرناک تر از بیماری سرطان است باید با آن مقابله کرد و از آن نهراسید.
- ◀ برای اطلاع از پیشگیری و علائم هشدار دهنده سرطان به مراکز خدمات جامع سلامت شهری و روستایی، پایگاه های سلامت و خانه های بهداشت مراجعه نمائیم.
- ◀ مراکز خدمات جامع سلامت شهری و روستایی، پایگاه های سلامت و خانه های بهداشت، در هفته پویش ملی مبارزه با سرطان ۷-۱ بهمن ماه پاسخگوی سوالات شما در زمینه سرطان می باشند.
- ◀ سالیانه ۴ میلیون نفر در دنیا به علت استعمال دخانیات فوت می کنند که بیش از ۲۰٪ از سرطان ها به نوعی با مصرف دخانیات ارتباط دارد.
- ◀ پیشگیری از سرطان با پرهیز از مصرف دخانیات
- ◀ پیشگیری از سرطان با پرهیز از مصرف مشروبات الکلی
- ◀ خطر ابتلا به سرطان ریه در مصرف کنندگان دخانیات ۱۰ برابر بیشتر از افراد غیر سیگاری است.
- ◀ مصرف الکل احتمال سرطان دهان، حنجره، مری و کبد را افزایش می دهد.
- ◀ با انجام ورزش منظم (۳۰ دقیقه در روز ۵ بار در هفته) وزن خود را در وضعیت طبیعی حفظ کنیم تا از بروز سرطان پیشگیری شود.
- ◀ پیشگیری از سرطان با انجام روزانه ۵ بار ورزش و هر بار ۳۰ دقیقه

◀ پیشگیری از سرطان با نگهداری وزن در حد مطلوب

◀ چاقی زمینه ابتلا به بیماری های زیادی از جمله سرطان را افزایش می دهد .

◀ پیشگیری از سرطان با مصرف حداقل روزانه ۵ وعده سبزی و میوه

◀ مصرف میوه و سبزی با جلوگیری از بیوست و اسیدی کردن محیط مانع از رشد تومورهای سرطانی روده می شوند.

◀ رژیم غذایی روزانه نقش مهمی در پیشگیری، بروز و درمان انواع سرطان ایفا می کند.

◀ کلیه افراد بالای ۵۰ سال با انجام آزمایش ساده تشخیص خون مخفی در مدفوع می توانند نسبت به تشخیص زود هنگام

سرطان روده بزرگ اقدام نمایند .

◀ اکثر سرطان های روده اگر در مراحل اولیه تشخیص داده شوند تا ۹۰٪ قابل درمان است .

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امپیر

◀ یکی از اقدامات اساسی برای کاهش خطر ابتلا به سرطان استفاده بیشتر از سبزیجات و میوه جات می باشد.

◀ استفاده از رژیم غذایی کم چرب احتمال ابتلا به سرطان را کاهش می دهد .

◀ کلیه مردان بالای ۵۰ سال با انجام آزمایش خون و معاینه توسط پزشک می توانند نسبت به تشخیص زود هنگام سرطان

پروستات اقدام نمایند.

◀ بسیاری از ترکیبات نیتروزو به عنوان افزایش دهنده خطر سرطان معده شناخته شده اند.

◀ ویتامین C از تشکیل ترکیبات نیتروزو که سرطان زا هستند جلوگیری می کند.

◀ مصرف نوشابه های الکلی می تواند منجر به سرطان دهان، حلق، مری و کبد شود.

◀ مصرف بیش از حد گوشت قرمز و چربی ها میزان بروز سرطان پستان، پروستات و روده بزرگ را افزایش می دهد.

◀ کاهش مصرف نمک، خطر ابتلاء به سرطان معده را کاهش می دهد.

◀ با عینک آفتابی، کلاه و کرم ضد آفتاب از پوست خود در برابر سرطان محافظت کنیم .

- ◀ توصیه شده جهت پیشگیری از سرطان معده، مصرف روزانه نمک کمتر از ۵ گرم یعنی معادل یک قاشق چای خوری کوچک باشد.
- ◀ براساس مطالعات افزایش سرطان در کسانی مشاهده شده که روزانه ۱۲ تا ۱۵ گرم نمک مصرف می نمودند.
- ◀ مصرف زیاد نمک مخاط معده راتخریب می کند که یکی از عوامل افزایش خطر سرطان معده است.
- ◀ سرطان معده در طبقات اجتماعی - اقتصادی پایین شایع تر است.
- ◀ عفونت با باکتری هلیکوباکتر پیلوری عامل غیر تغذیه ای موثر بر بروز سرطان معده است.
- ◀ مصرف سبزی و میوه و استفاده از یخچال برای نگهداری از مواد غذایی فاسد شدنی باعث کاهش بروز سرطان معده می شود.
- ◀ سرطان دهانه رحم در مراحل اولیه هیچ گونه علامتی ندارد.
- ◀ راه شناسایی زودرس سرطان دهانه رحم انجام مرتب آزمایش پاپ اسمیر است.
- ◀ زمانی که سرطان دهانه رحم فقط با آزمایش پاپ اسمیر تشخیص داده شود، در مراحل بسیار ابتدایی بوده و با درمان مناسب بطور کامل قابل بهبود است.

سرطان قابل پیشگیری و درمان است با خودمراقبتی و امید

عناوین منابع آموزشی بر اساس اهداف ذکر شده جهت بهره برداری :

- ◀ کتابچه آموزشی پیشگیری و کنترل سرطان از مجموعه آموزشی رابطان بهداشت
- ◀ گزارش کشوری موارد سرطانی در سال ۱۳۸۲ و ۱۳۸۳ و ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ و ۱۳۸۷ و ۱۳۸۸ و ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴
- ◀ مجموعه پمفلت ها و کتابچه های آموزشی اداره میانسالان به مناسبت روز ملی سلامت زنان و روز سلامت مردان
- ◀ کتابچه آموزشی کلید طلایی ۱ (سرطان و راه های پیشگیری از آن) کلید طلایی ۲ (سرطان های شایع) از انتشارات اداره سرطان مرکز مدیریت بیماری های غیرواگیر
- ◀ کتاب سرطان از انتشارات اداره سرطان واحد مدیریت بیماری های غیرواگیر
- ◀ کتاب سرطان و راه های پیشگیری از انتشارات دانشگاه خراسان رضوی

◀ مجموعه آموزشی ۱۲ گانه پیشگیری و کنترل سرطان از انتشارات وزارت بهداشت (تدوین شده توسط معاونت بهداشت

دانشگاه علوم پزشکی اراک و موسسه خیریه تبسم در سال ۱۳۹۷)

◀ دستورالعمل دستورالعمل اجرایی و محتوای آموزشی برنامه پیشگیری، تشخیص زودهنگام و غربالگری سرطان روده بزرگ،
پستان و دهانه رحم

(وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی معاونت بهداشت دفتر مدیریت بیماری های غیرواگیر اداره سرطان تیرماه سال ۱۳۹۶)

◀ پایگاه اطلاع رسانی آوای سلامت: (<http://iec.behdasht.gov.ir>)

